

१०९५

॥ तत्कथं मास्मदुमानद्वानिर्गण्यकारु ॥ ॥ ॐ ॥ ॥ महिम्नः पानकपत्रमविद्वद्यद्यसदृशी
तिष्ठेद्भादीनामपि तदवसन्नाच्चयिगिरः ॥ अथावाच ॥ सर्वः स्वमतिपविष्णुमावधिगृणन्
स्मरुहावनिययवादः पत्रिकवः ॥ ॥ ॐ ॥ ॥ महिम्नः ॥ ॥ रुगवन्तवयामहिम्नः
हिम्नः परं पाने अस्मानपर्यन्तं अविद्वद्यः अज्ञानतः पूसायद्यसदृशी मुतिवतनुव्यास
द्भादीनामपि त्वयि विषयगिरावाच ॥ इदमन्तानि ॥ रुलारुवयू ॥ तदिति पदं गस्मादर्थतस्मान्न
ले अस्माकं मुतवनधिकात्रित्वं वद्भादीनामपि तथैव स्यादित्यर्थः ॥ अथैव वृत्तं रुगवन्मुतिः स्वमा

ज्योत्स्ना सरस्वति
ASHA ARCHIVES

1.1/8

पत्रिणमावधिस्रकीयावासीमतिप्रसमतिस्तथाऽपत्रिपाकऽसुवावधिऽसीमाक्रियाविशेषमिदं॥स्व-
 तियत्रिणमावधियथावति॥नर्वमर्चऽसमस्तपिजनऽत्वांगुदीतमुर्वनअवाद्याऽनूयालेननीथा
 धीरुवति॥यथर्वतर्हिममाथतस्मिन्समस्तमदीयापिरुनदीनारुहिनयवधनिकनऽपाररानि
 निद्विषनवतिवाक्कार्थऽ॥पूर्वक्षकस्यपूर्वार्द्धमृतयनधिकानित्वमूलनाडनसावकागिन्वयति
 दानीमाहात्म्यस्यद्वितीयातीतत्त्वपुण्यापनायतथावदवाक्यनायवधानयिदुर्नगकृतंनित्यति
 नार्थचरुगवनेनूनाव॥ ॥ॐ॥ ॥अतीतयद्वानेतवयमहिमावाघनसवा नतद्यावृक्षायव

240

वतनाधिरुस्वीकृतानि॥स्वकार्यात्यश्लेषवरुत॥यथाकूरुकात्रस्वीकृतमृत्पिण्डवकादिद्यटीवठ
 नतथावा वतनानिचतनाधिरुस्वीकृतानितस्मादतस्मर्त्तजगत्सुवनजगर्मवतनाधिसिद्धिर्वरु
 ॥रुगवानकसंसात्रवाहीनाना॥वक्त्रादिविद्यारिषायऽकवऽसमरिधीयतऽअनीलवाक्य
 जनेनकऽपत्रिकनऽअनीलमयदिकूथारुवनमृत्पादयरुदातस्यरुवनजननकऽपत्रिकन
 येषमानेयधियादिकार्यमाणैमेकतस्तस्यावरुदेध्ववरितत्वादिति तस्मात्पुमिद्वानुमानपुम
 पत्यासनक्रगकर्मविपाकासर्थेयवनामृष्टयूनुषविशेषऽसर्वहृदिगुल्मधनऽसर्वकरावधनऽ

महि.

यंजलवक्रगमनलीलानिधयासि गत्वासमूहलीयक तथैवतन्मात्रानूयायिनः शिवलीयकः ॥
कार्यार्थः ॥ ॐ देवगवतः पवनमथागिर्लक्ष्मणयन्त्राह ॥ ॥ ॐ ॥ ॥ महाकाव्यः ॥
रुद्राक्षरिणः कपालेन तीयरुद्रवचनदत्तः पवनः । सनात्तामृद्धिदधति रुद्रवज्रयुगिनि
हि स्वात्मानामविषयमृगलुप्तमयति ॥ ८ ॥ ॥ ॐ ॥ ॥ महाकाव्यः ॥ महाश्वमावृद्धः ॥
महाकाव्यमहानवलीवर्द्धः खट्वाङ्गजगति यमिदं पवनं वायुधविषयः अजिने मृगवर्मरुद्रमदः ॥
यंरुद्रिणः कर्षव्याः कपालेन वणिजः खण्डं वेति पदमवधानं ॥ ॐ यदव ॥ तावदव ॥ हवनदह ॥

२६३

विषयविद्विषयमात्रहोममस्तपिरिन्नपस्तुनतेः पवादकजने च कुलीकृतविस्मयापन्नामाह ॥
हितं ॥ वत्सं मुवनं वज्रं यन्जिह्वमिलज्जं किं नित्यतया अहोसिद्धं रुद्रावलम्बनं नित्यं ॥
कामस्य दुस्तरं सनापितं मम लज्जगीगण ॥ तर्हि मुक्तौ कथं पदं ॥ तगाह ॥ नखलिखादि ननु अहो ॥
मुखनतावलवतीमांघ्रास्माह यतिः । मुतावातन्दयतीति ॥ १ ॥ ॥ ॐ दानीं च वापयति ॥
वर्द्धवन् विष्णुननु गुरुपनलि ॥ रुद्रमाहात्म्यं पतिपादयन् मुक्तिमकार्षीत् ॥ तद्वत्तु विष्णुर्विवादपः ॥
त्रिस्तुतयाम् ॥ लिङ्गं पादूर्ध्वं तस्य लिङ्गं माहात्म्यं पवित्रं उमूरावपि अस्मत्पथीयानां विद्यतदव ॥

महो.

सकनानुगामीत्याह॥ ॥६०३०॥ ॥तवैधर्म्ययत्नाद्यदुपविविनिष्ठाहविनप्र॥ पविच्छुद्धता
वनलमनिलस्कन्धवयूष॥ ततारुकिप्रहारुयगुनगृहणीगिविगय स्वयंतक्ततायांतवकिमनउहि
नरुलति॥ ॥६०३॥ ॥तवति॥ ॥रुगिविगतवत्वदीयेवैधर्म्ययत्नविच्छुद्धयत्नामरुत॥ य
त्नातरुवित्रागत॥ उयनिविनिविर्वक्ता दावतोपविच्छुद्धअनलेयागीअसमाथीरुती॥ कथंरुतमा
वअनिलस्कन्धवयूष॥ अनिलस्कन्धवयू॥ गनीरयस्यसत॥ थाकस्य॥ एतनकिमर्कस्यात् वायुत
पर्यन्तलिप्तसमसर्क कालानियर्थर्कलिप्तस्यमूलवक्ताववक्तापुत्राफिक॥ विष्णुर्गवान्अयन

२६४

तान्यूननपिकथंरुताया॥ गिन॥ पद्म॥ एणीनचितववगाम्बूरुवल॥ यदनीव पद्मानिगिनींसावपद्मानि
गिन॥ पद्मानिगिन॥ पद्मानां॥ एणीनघनचित्तसंपादिताववगाम्बूरुथा॥ वलि॥ यूजायस्यारुकीसातथा
तातस्या॥ गिन॥ पद्म॥ एणीनचितववगाम्बूरुवल॥ किंकृत्वाआपाद्यआसाद्यकिंतद्रिडुवनेस्वमे
पाताले कथंरुतंअवेनचतिकर्तनविद्यतेवेविद्यतिकर्तवेविममूहायगतदवेनचतिकर्तकस्यात्
अयत्नात्अनायासादितिकाथार्थ॥ १०॥ ॥६०३०॥ ॥अमृतात्सवासमधिगतसारंरुजव
वलाकेलाणपित्तदधिवसतीकिंकुमरात॥ अलत्यापातालचलसचलिताहुगुगिनिपि पुतिष्ठाः

महि.

त्वयासीद्वमप्यचितामूयतिखलः॥ ॥६०॥ ॥अमृष्यति॥अमृष्यदग्धननमप्यतिष्ठः॥वस्तुनयः
तालपिअलयाअप्यायाआसीतकस्मिन्मत्तित्वयिअलसचलितामुष्टगिनसिअलसेनअनायासन
चलिनेअंगुष्ठगिनः॥यनअसोअलसचलितांगुष्ठगिनाः॥तस्मिन्त्वत्सवयासम्यक्अधिगतः॥सान
लेयनतरुः॥थाकं॥वद्वर्त्तनेधिरवलानीयाऊनः॥सम्वितः॥पवयालदयालीकृतः॥सर्वथा मूय
मारुमनूगकुतीतिकावार्थः॥१०॥ ॥६१॥ ॥॥दानीवापामूनानूगवचवितद्वान्पारुगवर्क
व॥ ॥६२॥ ॥यद्विद्विस्तृणाववदयनमात्रेयपिसतीमध्वकवापः॥पावेरुनविषयकिडवनः॥

२६२

त्वनिवासीकथमतीलिमस्यमूर्धोमारुत्यापनिष्ठुमसमर्थोस्यातामिति॥अन्यदुयापनकर्तृमन
मानाद्याख्यानानकर्तृवाचकतः॥अनलस्कंधवपूषः॥॥तिअनविषयविषयीतिहाणननिर्णय
॥यथाअनलवपूषावद्विगनीनस्यनेधयिचिच्छुडसमर्थोनरुविः॥वक्ष्यन्स्कन्धवपूषावामगनी
नसमर्थः॥॥तच्चवाख्याननसूगमः॥॥यथकृतः॥ततस्तदनंतनीतायावक्ष्यन्विषयार्थरुताया
रुकिण्वाचरुगुनगुणार्थरुकिः॥कायिकावार्थः॥॥वाचमानसिकावार्थः॥रुकिश्चवाचरुकिश्च
तथार्थवानमतालदलाधमस्तनगुनयथारुवतितथागुणार्थमुवर्त्तमानरुगवान्कावूणिकात्वात्ता

॥१॥ ॥ॐ॥ ॥ अकाशुवक्त्राशुक्रयवकितदवासूत्रकृया विधयस्यासीदस्मिन्नयनविषमसद्वतव

तः। सकलमावः कलगतवनकूतनधियमहा विकारापिस्तथाशुवनरुयसंगद्यमनिनः॥ ॥१४॥ ॥

महि
७

ॐ दानीकालकूटविवायदानयतिपादनदानमद्वनारु॥ अकाशुति॥ रुचिनयनशुक्रयः कलमा
निततवावर्षुः तवकलुगलपदाशसमासीतसर्वतेपियं एताननकूतअपिडुकनाथव किंकुर्वत
विषकालकूटः सद्धतवतः पूतनपिकथंरुतस्य अकाशंशुवक्त्राशुक्रयवकितदवासूत्रकृयाविध
अकाशुअपासाववक्त्राशुस्यागमस्ययध्वंसाविनाशः क्रयस्तनवकितारीतादवास्तथाऽसूत्राश्वतथूकृयाः

246

दयास्तथाविधयारुगवान् आयरुस्तयवस्तुस्तुतस्य ननूकथमतत् शुद्धरुटिकसंकाशावर्षुदह
वर्षुननापरिः नस्तथाऽऽख्याहः अहोविकारापिस्तथाशुवनरुयसंगद्यमनिनः ॐ ति अहोसंवा
पदं अहोयूक्तमवैतत् यवायकावयवुरुस्यरुगवता विकाराऽन्यथासावाऽपिस्तथास्तस्यतस्य
किंविस्तस्यशुवनरुयसंगद्यमनिनः किंशुवनस्यरुगविनाशः तस्मिन्व्यसनैतत्तयनतायस्यअम
वनरुयसंगद्यमनीतस्यतिकाद्यार्थः॥१४॥ ॥ॐ॥ ॥ अमिज्ञार्थेनेवक्त्रेविदपिसदवासूत्रनन
निवरुक्तनिर्णयगतिरुचिनायस्यविनिवाः। सयप्यत्रीगत्वामितनसूत्रसाधनगमरुत् समवःस्तुत्यात्मः

महि-
११

[illegible]

249

जलधिः पीतप्रणमिताध्यागतस्तुतः सर्वदेवाद्यर्थित नरुगवता गंगाजलेः पूजितं सूयततपति
वद्वांस्तुतिविदध्नातः ॥ वियदिति ॥ रुधृतमहिमगृहीतगुनूत्वयः प्रवाहाजलोद्यः कर्षाते-
पयसां कथंरूता वियथापीवामद्यापीवामपक्वदन्तीलः पुननपिकैविगिष्टः तानागणगु-
रुणां नमनूविः तानानक्षत्राणि तवागणः समूहस्तनगुणिता उपमितापविता वितारुणां नमनूवि-
ः दीप्तिर्यस्य प्रवाहस्यासी प्रवाहस्तवगिबसिदृष्टः सम्यगवाह्यापि पृथतलदूः पृथतः सूवउवा-
कणिका नः सूवजलकनिका सदृशस्तनजगदिदं दीपाकारं भूतवर्षदियुक्तं कर्तुं कथंजलधिवलयं भूः

महि०

रुनिधिपर्यन्तं रुवति तथा कृतमिति अनन्ये वा नयं अनूष्ठा मानीयं किं तद्वद्वपुः १ गनी वं कथं कृतं दिवं अ
संरुवमिति कायार्थः ॥ ११० ॥ ॥ यथः १ कालीयनागतधृतिवगत्याधुनूनाथ ॥ यथा १ गवदाको यथः
चननयानि १ गववृत्ति ॥ दिवक्कास्तकार्यं गियूनरुणमा रुम्ववविधि विधये १ कीर्तयानखलूपनतनु १ य
उधियः ॥ ॥ १११ ॥ ॥ दूदानीं गियूनदानववधयूनसप्तकोतिस्म ॥ ॥ यथवृत्ति ॥ यथः १ यमिद्व
नवक्कापीधवणीयनासावधि १ गतधृतिवृक्का अगत्या १ पर्वतवैज १ धनू १ घेनाक १ आथानक वनथा ॥ ॥
दाको यथचननयवगयाणि विवृरुगवान् गवावाग १ वृत्तिगदसमाको वृत्त्या उम्ववविधि १ सामयीविषा

200

यः गियूनरुणं रुणपद्विदिवक्का द्यूमिद्वक्कास्तकार्यं नकायीत्यर्थः १ किंवायूकमतत य उधियः १ स्वामि
वृद्धया विधये १ यदातिरु १ सार्द्धं कीर्तय १ खलूना मिना १ खलूनिप्रयनपनतनु १ पनायका नरुवकि
तनारुवकीत्यर्थः ॥ पूरुकाकनवगया १ नमस्ति ॥ यथा १ रुलगत्ता १ प उधियः १ रुलायका नरुवकीमि
कायार्थः ॥ ॥ ११२ ॥ ॥ रुविक्का सारुसे कमलवलिना धायपदया ॥ यदका १ गतमिनिजमदरु
वन्नरुकमले १ गतारुक्क १ उक १ पत्रिगतिमसीयकवयूषा ॥ ग्याणां वदाये गियूनरुवका ग र्जिगता ॥ ॥
११३ ॥ ॥ किलयूवैरुनिगावामुदवनयतिह वृत्तगसारुअणकमलवलिना रुगवन्नरुव वृत्तनीया

महि.

वितितताहकिजिह्वासाधवणमहात्मनातस्मात्कलवलिमकागात्कमलभकमदतमितिपूनागनिवद्धाक
था तस्यतिवद्वांमुतिमकार्वात॥यथा॥ ॥रुविनिति॥हृदवतवपयार्थसाहृशंसहसुसंख्याय
तंकमलवलिंकमलपूजाविधीयत आवाय तस्मिन् साहृशुकमलवलीनकानसनिहनिधिचितवान्
निजमात्मीयंनवकमलंकमलमिवकमलंनवकमलेमूदरुनत् उल्लासितवानततोऽसौरुक्मयकः
वातिगयःपविर्गतिगलःपविर्गतिपादसन् कनकवपुषाचकणःवीवज्जागरि किमर्थंनकार्यकयः
जगतांकियतांश्यागस्वर्गमर्त्यपातालानामितिकार्यर्थः॥ ॥१२॥ ॥कर्मोत्पन्नजगन्मसिरुलः

269

र्थः॥तथावेवंतस्मात्कार्यवृद्धिमकर्तृपूर्वकमिति॥तस्मात्कार्यनन्वसिद्धारुडः॥तथाचकिमीरुःकावसाग्निस्य
क्रियास्यति।किमीरुःकथंरुतःसृजति तथाकिंकायगवीविषास्यकिंगवीवःसृजति।तथाकिमूपायःपिडु
नकासामयीकनायायनसृजति।तथाकिमाधवःकिमधिकवपःसृजति।कुरुस्मिन्वासृजति तथाकिमू
दानश्चतथाकिमूपादानश्चकिंलयथेवरुघटादिकार्थास्त्यहोमृत्पिण्डपुस्रवकवीवनादीनिममवाय
कथिनिमिरुकवपानिउपकवपानिशाकियन्त॥तथापृथिव्यादिकार्थनायलखन्त॥ततश्चकिमयकःसृज
ति।गूयादिविकल्पाकालालीरुःस्रगसिद्धाकयति॥तथाकुरुकार्यमितिः॥रुतिवगद्यायद्यपिरुडयकान

महि.

प्रकाशसमाधिपूर्वकतः॥ तथा प्रकाशार्थवद्वयतः॥ तत्रायमर्थः कृतकं वादिनाथायमर्थः प्रकाशितः सकृ
तर्कः सचकर्थरूतः अनवसन्नदुःखः अवसन्नाश्वकाः नावसन्नाशनवसन्नदुःखदुर्बलमुद्रितियावत्।
कत्वपि विषये तस्यानवकाः। कथं रूतत्वायि अतर्कः ध्वर्थः अतर्कमपमय रूतमध्वर्थयि सतः ॥
स्मिन्नविधिं समाहृत्य॥ तथा वागमः ॥ ॐ द्रुयाकू नूतदरुमि द्रुयावित नूतवदिति॥ अनुधावातवह ना
रुतर्कः सकृत्प्रितायस्य सकृत्कर्तृरुदादिः सकांश्चिन्मीमांसकदगीयान् रुतधिया मन्दमतया मुख्यतः
वाचालयति किमर्थमाहाय कस्यजगतालाकस्य यतायनायनवकागमनायनिवाक्यार्थः॥ ॥ ॥

२८२

अनुमानालाकाः किमवयववक्तापि जगतामधिष्ठाता वै किं रूतविधिवनादृश्यरूतवति। अनुनीलवाक्यार्थः
ननु ननकः पत्रिकवा यतामन्दास्त्रां प्रत्यमन्नवन्नसीततः ॥ ॥ ॥ अनुमानं ॥
नवननुमन्नाद्यनुमीलाकाः सकृद्वयववक्तापि किमनुमानः किमवजिमानविद्यतः॥ यतायस्य
ममन्दाः पापिष्ठामीमांसकादयस्त्रांपतित्वां मूत्रनीकृत्यसंज्ञवन्नसीतयैकूर्वन्ति। त्वांपतिसंज्ञानास्ति
व तथा वागानुमाने लाकारुर्ध्वस्वः परुतयाजन्मवक्तुः सावयवत्वात्। यद्यत्सावयवतज्जन्मवत्तय
द्यदस्त्रावलाकाः सावयवाः तस्माज्जन्मवक्तुंति॥ नचकार्यत्वनचतस्मिन्निवन्ति॥ यथा लाकाः सावयवाः

महि.

कार्यत्वाद्यकार्यतत्त्वावयवयथायत्नस्तथाकार्यसमात्मावयवाः ॥ तिनेवैकतावयवोयैकत्वात् ॥ तथा
हिवृद्धादीनां कार्यत्वपिसावयवानूपरुसमात्तुः ॥ यद्यपि ॥ यद्यकार्यतरुस्यावयवमिति ॥ किं तर्हि यद्यस्य
वयवतत्कार्यमिति कार्यस्यनियतत्वात् सर्वसमंजसमिति ॥ रुद्रसाधकवाधकयमानोपन्यासमुनयुक्त
विरुत्ररुयान्नववयसम्यकप्रमाणिकाविधिवादाः ॥ एतार्थवादसमादली ॥ अपिचरुगतामविस्मृतानां क
विधिवनादृश्यरुवति रुवविधिः ॥ सृष्टिविधानं सृष्टिप्रकाशः ॥ कथाऽङ्गातां किमाधिसृष्टावचनननिमित्तं ॥ तान
एवमनादृश्यमूनधस्मरुवति नैवधातावमनपेक्षतएव ॥ तथाहि ॥ दिक्कालधर्माधर्मप्रमाणपुरुर्ता नि

२८३

कनदृष्टीकृत्तनाह ॥ ॥ क्रियादकृत्ति ॥ रुद्राणां दशरुयददक्षामृतिः ॥ क्रियायां नियूनः ॥ रुद्राणां धृति
कडयति ॥ कुरुनां पीतियागनां यतिनधीनः ॥ रुद्रः ॥ तनुरुतां पाणिनां मयीणां मूर्तीनां मूर्तिं श्रुं मूर्धन्यु
मृवगणादवममहा ॥ सदास्या ॥ यद्रुद्रका ॥ मयाध्या ॥ नैवैरुतसामयीकस्यापि दक्षस्य यद्वाविकलस
त्वरु ॥ सकासां न कुरुते ॥ एतयागरीणां ॥ रुद्रकथं रुद्रस्य कुरु रुद्रविधानवृत्तिनः ॥ यागत्यन्तधर्मरु
लाघकस्यत्वयिरुकिविहीनत्वात् ॥ अहिलाविताथेयः ॥ पित्रसंजातायुक्तेवैतत् ॥ कुरुं कुरुं ॥ यद्वावि
धुर्वैद्यद्वाविकलीयथारुवति तथा ॥ कुरुं निश्चितं मखायागममूर्तिवानायविघवीतार्थयरुवतीति ॥

महि
७

कार्थः॥ ॥२१॥ ॥यजानार्थनाथप्रमरुमरि कं स्वां दूहितवै गतैवादि हूतां विवमयिषु मृष्टा
स्यवयूषा॥ धनुष्याः एयातै दिवमयि सयग कृतमे मं गम नैतद्या पियजुति नमृगवाधनरुस॥ ॥
२२॥ ॥६०॥ दानै विष्काः एादूहि गजिला सुकस्य निपलसामं थस्यि वेधम्यं मुव न्नाह ॥ ॥यजाना
थमिति॥ रुनाथ यजानार्थं मुर्मतेतवमृगवाधनरुमाहव्य विषमनाया पियजुति कथं हूतं मु
कामूर्क कां दूहितवै स्वां आसीयां कथं यमरुहभत कथं हूतां वादि हूतां रुनिगी हूतां किं कर्तुं
वमयिषुं नमु मिद्वै कतवयूषा गविषा कस्य मृगस्य किं विनिष्टं सयग कृतं वा पाहिद्या ना नथ

कृतं पुनवपि कथं हूतं सनैव किं तीरीतस्य कस्यतव किं विनिष्टं स धनुष्याः एापि नाकरु क
स्यकार्थः सव्वदा दिवमयि यातै पा कं मृगवृषं विष्काः एमृगवाधनृषा दवानाया पिमृष्टतीति
वार्थः॥ ॥२२॥ ॥सुलावर्धनिं सा धृतधनुषमक्राय लव ल्युवः पूषूदृष्टायुवमध
यूषा युधमयि यदि कुर्वां दवीयमतिवतद रुद्धि घटना दवैति त्वामद्धावतववद मूषा युव
नय॥ ॥२३॥ ॥सांयतै एविनृया लिधानमदनयूवमवैरुगवतः पनया गित्वी
पतिवद्धि कवनमरिदधीत् ॥ ॥सुलावर्धनिं मति॥ रुनिषु नमथन पिपुनदारु कयूषा युधं

महि.

स्वमसिपवनस्त्वंद्रुतवदस्त्वमायस्त्वंधामत्वमूधवलिवात्मात्वमिति। पविच्छिन्नामवत्त्वयिपविगताविज
डुगिनं नविद्वस्त्वुत्वंवयमिरुहियत्वंनरुवति॥ ॥२३॥ ॥ॐदानींअस्त्वमूर्तिश्चाजनरुमाव
नःसुतिमहापीत॥ ॥त्वमर्कःॐति॥त्वमर्कःस्त्वर्थः॥त्वंसामस्त्वमिन्द्रः॥त्वमसिपवनः॥त्वंवायुः॥त्वं
वरुहः॥त्वमग्निस्त्वमायस्त्वंपानीयः॥त्वंशामः॥त्वमाकार्णः॥त्वमूधवलिस्त्वमूधः॥पृथ्वीआत्वमितिचत्वंपू
॥सर्वशायकः॥ नखिविधवेधवंधजवद्वॐतिचष्टः॥समाफीवरुत॥वसननकमणपविच्छिन्नामि
कावधविगागिनेवार्यवापीत्वयिविषयपविगतास्त्वुरुकाः॥पण्डिताविजडुधावयमु॥ॐरुडुडुगदः॥पू

२७७

नवर्थवयंपूनन्नविद्वन्नाजानीमः॥तरुत्वमिरुध्वनिपृथ्वीदिगिवाक्कमार्गस्त्यदपूषुडवनसंकुक
लात्मकयश्चत्वंनरुवसिकिमूर्कस्यात्॥यत्किंचिदिरुसदसद्धानत्सर्वरवोगेनितिनश्रुतिविक्रम
दत्तिकिंचिदितिकाशार्थः॥ ॥२३॥ ॥उर्यापिभाटुलीमिडुवनमधारीनपिसूनानकाना
वर्षुमिरिपरिदवरुधुविकृतिः॥उनीयभ्रममध्वनिरिववन्धनमनूरुः॥समकाचरुत
वदगृह्णामितिपदै॥ ॥२१॥ ॥ॐदानींवाशवाचकतावसंवन्धपतिधादनद्यावणश्रुति
चकाव॥ ॥उर्यामिति॥रुगवदमूरुयदडामितिपदंडामितिगदत्वांगृह्णामिदूतसमस्तमख

महि०

त्रितं व्यापकं वस्तु नानात्वमप्यागतं किं कृत्तुं अलिखत् कौशर्यामगृह्ण ॥ सामाधनक्षणा नकवलमिमाः
विश्रावृत्ती ॥ ५ ॥ दारुणानुदाह समाह्वयस्व नृपा ॥ तथा विजुवर्नस्व ग्रमस्य यातालं अथा ननं गीतयिः
सुनानुवक्त्रविष्णु नूदाहिधानात् ॥ के ॥ कृत्वा यतिपादयन् व ॥ ६ ॥ कियहि मित्रिकावाद्यैः अन्तात्
कायमकार्यैः अकायवक्ष्ण उकायव विष्णु मेकायव नूद ॥ ७ ॥ तितुमिति यदं कथं रूतं अवनू न्मान
कृत्तुं किन्तु चामकियदुनीयं च दुर्थकस्य तत्तवधामापि किं विनिष्टं तीर्णु किं कृतिर्विकायाथनगृत्
थारुतं सृष्टिस्त्रितयलयविनिर्मकमिति के ॥ कृत्वा नूदादिधनिरि ॥ कथं रूतं ॥ सूर्यरुतं ॥ एतच्च धाः

२८८

नकिमयद्वयाचदुर्थं सप्रावस्त्रजायदवस्त्रसूखुफावस्त्रययापद्वयादुनीयंधामहूति ॥ तद्वदयाकां
कष्टवधिजायवस्त्रयाद्याफि ॥ कष्टाच्चतालुयर्थनं सूफावस्त्रया ॥ तात्वादिललाटयर्थनं सूफावस्त्रया
॥ ललाटाच्चकुण्डलीनीं व्याघातिवतत्वं यावत्तुर्थावस्त्रयापियत ॥ तदवदुनीयंधामरुगवत ॥ दुर्थाव
स्त्रविक्रानादामूकिद ॥ पविर्कीर्तित ॥ तथा च वद्वक्त्रभूकायविष्णु नूदकाय ॥ ललाटलीयत
नू ॥ सूत्रायविलीयत नादयैवभाकायाकायस्ययाफि ॥ यथाहिकालान्नवद्वक्त्रवत्तु क
॥ विष्णु ॥ यकिर्तित ॥ तालूमध ॥ सिमानूदा ललाटदुमहध्वन ॥ द्वादशा नक्षत्राणि ॥ तस्मात्स

महि०

चमवयमिति ॥ ॥२१॥ ॥ रुत४ मेवो नूद४ पधुयति नाथा य४ सरुमालां सुधासीमगानाविति यदरि
 धानासुकमिदं । अमृभिन् पथकं पविचनति दवाप्रुति नयि प्रियायास्मै धाम्नयलिहित नमस्यासि रुतन ॥
 ॥ ॥२२॥ ॥ दानां मष्टमूर्तिप्रतिपादनं दानां मुक्तिमकार्षीत् ॥ ॥ रुतवृत्ति ॥ रुत४ गद४
 द४ पधुयति नाथा य४ सरुमालां न तथासीमगानो वृत्तियद रिधानासुकमिदं रुदवयदतदरिधानासुक
 अमृभिन् नामासुकप्रुतिवद४ पथकं मकमकै पतिपथकं प्रुतिपवक्किव कनरुवायचनूदायचनमः
 वीयचनमेव्यादिवाक्तेन नामासुकं किमर्थं पीयायपीत्यर्थं कर्म धाम्न अमृ पूर्वप्ल कप्रुतिपादिताय ॥

2015

[illegible]

महि०

[illegible]

216

शिवात्मकाय सर्वाय नमः ॥ तितात्यर्थः ॥ ॥ २२ ॥ ॥ वक्रलवजसविश्वाय लीरुवाय नमः ॥
 ॥ पवलनमसतलं हव रुवाय नमः ॥ ॥ जनसुखकृतमखाय लीमृगय नमः ॥ ॥ यमरुति यद निम्न
 गुण्य शिवाय नमः ॥ ॥ ३० ॥ ॥ ॥ दार्नी सांख्यार्तजलिषु क्रियया नूना व ॥ ॥ वक्रल
 ॥ ॥ तिता ॥ नमः ॥ तिवीष्णायामरु रुकिः ॥ यतिपादिताकनं गुणगयाधिषु न कखनरुगवस्मीति स्म
 ॥ ॥ सत्वं पकाशकं वजः ॥ ॥ पवरुं कं वाधकं तमः ॥ ॥ तिव्यवस्तु ॥ ॥ ॥ रुचसं मानस्यादित्वपर्यापनायमात्रिकगु
 ॥ ॥ अधिककममूलं घनमिति नंदावावरुं अताविश्वाय लीकलवतायां वक्रलवजस नका गुण्यधिष्ठातृ

महि०

वायनम॥ प्रवलतमसप्रवलतमाभिष्टायकायतसंज्ञानकामाजगद्धिनालानिमिरुहतायहवासन ॥
जनसूखकृतसर्वात्यकोनिमिरुहतायांलाकसूखकर्तुंमृगायमौनेनम॥ प्रमहसिपदमूकिसुनवि
थगुणयवहितयदाधाम्निष्ठितायगिवायनमानम॥ ३० ॥ ॥ कृष्णपनिगतिवि
कर्षकचदं कचतवगुणसीमाल्लंघिनीगधदृष्टिः ॥ ३१ ॥ ॥ इतिवक्तिममदीकृत्यमोरुकिवाधा द्रवदचवलय
वाक्ययुष्मापहर्ष ॥ ॥ ३१ ॥ ॥ इदानींमरिष्यतार्थसंसिद्धयस्वकीयसीधृष्यपनिहवनुदुति
कान ॥ ॥ कृष्णपनिगति ॥ रुचनदमदीयं चतामनः इदं कचतवमद्विः ॥ पुरावामरुदकचमतयाक

१०१६

कितमरिधरुगुतिनपि ॥ सकस्यसक्त्याः कतिविधगुणः कस्यविषयः पदत्वच्चावीनपुततिनमनः क
नववः ॥ २ ॥ ॥ ३० ॥ ॥ अतीतः ॥ ॥ नवयतिवकावाः इवधावाः रुदवयसुवहिमेमाथाः
वेलेघितवानित्यर्थः कौपकुनैमाय कथाच्चाद्भनसथाः वाक्यमनध्रवाद्भनसतथाच्चाद्भनस
कीकलवाद्भनसीसर्वार्थविषयिणीनेवेतास्यामपिसाः इवधावेयिदुंकाकृत नवपश्यद्रूपमाणाः
ननवागृकृतततश्चन्द्रियातीतत्वात् ॥ कनपमाननावधार्यरूपयतः ॥ ॥ किंवर्थमहिमानं
वदापिचकितमपिधरु कथयति ॥ अतीतद्यावृथानतत् अतत् अतदुपायामीद्यावृरुध्रजतद्यावृरु

महि.

५६
सुथचवेदवाक्यनिःपृथ्वीवृथानरुवतिनऊलवृथावायूवृथानतजावृथानाकाशवृथारुवतीतिद्यावृ
॥पर्वचदवाकीचदपिचकिर्तवकिर्तरीतीतीवृत्तननिधयन॥००॥रुतायामहिमासकस्यस्मात्
अपिडुनकस्यापीत्यर्थ॥कतिविधयुग॥४कियकागुण॥४नस्यह्लाडेनगद्यन॥कत्यविषय॥कस्य
रुवाननकस्यापीत्यर्थ॥नतननिकलसवृथमहितात्म्यमुगनवकागित्वेयतिपादिनी॥सकलमा
त्वमस्तीतिपादयन्नाह॥पदस्त्रिणाचिडुगद्ययूननार्थसरुवतिन्नकमनयाऊनीय॥अव्वीचीन
वर्चीनपून॥पदअव्वीचीनसृष्टिस्त्रिपलयमुख्यगयानधोवति॥अपिडुवद्वादीनामिवममापिवाक्य

आशा मरुकाधि

ASHA ARCHIVES

1.118